

Anonimizuota versija

Vertimas

C-394/19-1

Byla C-394/19

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2019 m. gegužės 21 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal du travail francophone de Bruxelles (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. gegužės 14 d.

Ieškovai:

PN

QO

RP

SQ

TR

Atsakovas:

Centre public d'action sociale d'Anderlecht (CPAS)

<...> (orig. p. 2) <...>

I. PROCESAS

Procesas pradėtas 2019 m. vasario 13 d. teismo kanceliarijai gavus ieškinį.
[proceso eiga]

<...> (orig. p. 3)

II. GINČIJAMI SPRENDIMAI IR IEŠKINIO DALYKAS

2018 m. lapkričio 12 d. sprendimu *Centre public d'action sociale d'Anderlecht* (Anderlechto viešasis socialinės paramos centras, toliau – Anderlechto CPAS) atsisakė PN suteikti socialinės integracijos pajamoms lygiavertę socialinę paramą, remdamasis šiais motyvais <...>:

„Belgijos teritorijoje gyvenate neteisėtai.

Pagal 1976 m. liepos 8 d. Loi organique des CPAS (Pagrindinis viešųjų socialinės paramos centrų įstatymas, toliau – Pagrindinis CPAS įstatymas) 57 straipsnio 2 dalį šalyje neteisėtai gyvenantiems asmenims gali būti suteikta tik skubi medicinos pagalba.

Todėl Comité Spécial du Service Social (Specialusis socialinės tarnybos komitetas) mano, kad neatitinkate teisės aktuose nustatytų socialinės integracijos pajamoms lygiavertės paramos skyrimo sąlygų.“

Tos pačios dienos sprendimu ir remdamasis tais pačiais motyvais Anderlechto CPAS taip pat atsisakė nuo 2018 m. spalio 18 d. QO suteikti socialinės integracijos pajamoms lygiavertę socialinę paramą ir išdavė jam sveikatos priežiūros kortelę, užtikrinančią skubią medicinos pagalbą.

PN ir QO reikalauja <...> kad būtų nurodyta Anderlechto CPAS suteikti jiems išlaikomos šeimos dydžio socialinės integracijos pajamoms lygiavertę socialinę paramą nuo 2018 m. spalio 18 d.

III. FAKTINĖS APLINKYBĖS

<...>

1975 m. sausio 1 d. gimusi Maroko pilietė PN tvirtina, kad į Belgiją atvyko 2003 m.

2003 m. gruodžio 6 d. ji susituokė su Belgijos piliečiu US. <...>

2008 m. sausio 12 d. PN ir US santuoką nutraukė.

2008 m. kovo 19 d. Maroke PN susituokė su 1976 m. rugsėjo 27 d. gimusiu Maroko piliečiu QO.

2008 m. lapkričio 28 d. QO atvyko į Belgijos teritoriją turėdamas trumpalaikę vizą. Pasibaigus jos galiojimui, 2009 m. balandžio 23 d. jam buvo išduotas įpareigojimas išvykti iš šalies <...>. (**orig. p. 4**)

2009 m. spalio 15 d. QO pateikė prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje pagal 1980 m. gruodžio 15 d. *Loi sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers* (Įstatymas dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją,

įsikūrimo ir gyvenimo šalyje bei išsiuntimo iš jos) 9 bis straipsnį (prašymas įteisinti buvimą šalyje išimtinėmis aplinkybėmis).

2010 m. rugpjūčio 2 d. PN ir QO susilaukė pirmojo vaiko RP.

2011 m. sausio 27 d. QO leista gyventi šalyje ilgiau kaip 3 mėn.

2012 m. birželio 12 d. *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Briuselio pirmosios instancijos teismas) sprendimu PN ir US santuoka buvo pripažinta negaliojančia.

2013 m. sausio 29 d. *Office des étrangers* (Užsieniečių reikalų tarnyba) panaikino PN ir jos sūnaus RP teisę gyventi šalyje; kartu su šiuo sprendimu ji įpareigojo išvykti iš šalies ir uždraudė 5 metus atvykti į šalies teritoriją, remdamasi toliau pateiktais motyvais (laisvas vertimas):

„Tribunal de première instance de Bruxelles (Briuselio pirmosios instancijos teismas) nurodo, kad suinteresuotasis asmuo neketino <...> kurti ilgalaikio bendro gyvenimo su Belgijos piliečiu, su kuriuo susituokė. PN sąmoningai ir turėdama nesąžiningų ketinimų piktnaudžiavo Belgijos šeimos susijungimo procedūromis. Nustatyta, kad PN apgaudinėjo, siekdama gauti teisę gyventi šalyje. 2013 m. sausio 29 d. jos įsisteigimo laisvė panaikinta dėl sukčiavimo“.

Taigi 2013 m. kovo 21 d. priėmus sprendimą panaikinti PN teisę gyventi šalyje, taip pat panaikintas QO leidimas gyventi šalyje; 2013 m. balandžio 25 d. QO šį sprendimą apskundė *Conseil du contentieux des étrangers* (Užsieniečių ginčų taryba).

2014 m. gegužės 27 d. sprendimu *Cour d'appel de Bruxelles* (Briuselio apeliacinis teismas) patvirtino 2012 m. birželio 12 d. *Tribunal de première instance de Bruxelles* sprendimą.

2014 m. liepos 30 d. PN ir QO susilaukė antro vaiko SQ.

2015 m. liepos 27 d. PN ir QO pagal 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymo dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo ir gyvenimo šalyje bei išsiuntimo iš jos 9 bis straipsnį pateikė prašymą išduoti leidimą gyventi šalyje (prašymas įteisinti buvimą šalyje išimtinėmis aplinkybėmis), kuris 2015 m. lapkričio 16 d. buvo atmestas priėmus sprendimą dėl nepriimtumo ir įpareigojimą išvykti iš šalies teritorijos.

2016 m. rugsėjo 15 d. *Conseil du contentieux des étrangers* atmetė 2013 m. balandžio 25 d. QO skundą.

2016 m. rugsėjo 26 d. PN ir QO susilaukė trečio vaiko TR. (orig. p. 5)

2017 m. birželio 13 d. Belgijos valstybei skirtu raštu PN ir QO teisės patarėjas nurodė, kad panaikinus jų teisę gyventi šalyje buvo pažeista ES teisė, ir prašė dėl šio pažeidimo patirtą žalą atlyginti natūra – grąžinti PN jos F+ kortelę (Sąjungos piliečio šeimos nario leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė), tokią kortelę išduoti jos vaikams, o QO išduoti B kortelę (registracijos užsieniečių registre pažymėjimas – leidimas nuolat gyventi šalyje).

2017 m. birželio 16 d. raštu Belgijos valstybė atsisakė patenkinti šį prašymą, remdamasi šiais motyvais:

„<...>.

iš tiesų sprendimas priimtas 2013 m. sausio 29 d. Apie šį sprendimą jūsų klientei pranešta 2013 m. kovo 20 d.

Jūsų klientai turėjo teisę apskusti sprendimą per 30 dienų nuo šio pranešimo gavimo.

Jie nepateikė jokio skundo. Draudimas atvykti tebegalioja“.

Todėl 2018 m. sausio 24 d. PN ir QO kreipėsi į <...> *Tribunal de première instance francophone de Bruxelles* (Prancūzų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio pirmosios instancijos teismas), kad jiems būtų išduotas leidimas gyventi šalyje.

2018 m. liepos 10 d. sprendimu šis teismas konstatavo, kad neturi jurisdikcijos <...>.

PN ir QO apskundė šį sprendimą, todėl byla vis dar nagrinėjama *Cour d’appel de Bruxelles*.

<...>

IV. MOTYVAI

1976 m. liepos 8 d. CPAS pagrindinio įstatymo 1 straipsnyje nurodyta, kad „kiekvienas asmuo turi teisę į socialinę paramą. Jos tikslas – suteikti kiekvienam asmeniui galimybę gyventi oriai“.

<...> to paties įstatymo 57 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Nukrypstant nuo kitų šio įstatymo nuostatų, Centre public d’aide sociale užduotis yra tik:

1. teikti skubią medicinos pagalbą neteisėtai Belgijos Karalystėje gyvenančiam užsieniečiui; <...>“ (orig. p. 6)

Šia nuostata siekiama skatinti neteisėtai šalyje gyvenančius užsieniečius vykdyti įpareigojimą išvykti iš Belgijos teritorijos.

PN ir QO aiškina <...>, kad tai, jog jie šiuo metu neturi leidimo gyventi šalyje, yra Belgijos valstybei priskirtinas ES teisės pažeidimas ir kad bylą nagrinėjantis teismas yra kompetentingas ištaisyti šį pažeidimą, bent jau išsaugodamas jų teisę į socialinę paramą, kad jie galėtų gyventi oriai.

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje <...>, kuri į nacionalinę teisę turėjo būti perkelta 2006 m. balandžio 30 d., 35 straipsnyje nurodyta:

„Valstybės narės gali patvirtinti būtinas priemones atsisakyti, nutraukti ar panaikinti bet kokią šia direktyva suteiktą teisę, jei jomis piktnaudžiaujama ar sukčiaujama, pvz., santuokomis iš išskaičiavimo. Bet kokia tokia priemonė turi būti proporcinga ir jai taikomi 30 ir 31 straipsniuose numatyti procedūriniai saugikliai.“

Tuo metu, kai buvo priimti sprendimai panaikinti PN ir QO teisę gyventi šalyje, jų teisinis pagrindas nacionalinėje teisėje buvo 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymo dėl užsieniečių atvykimo į šalies teritoriją, įsikūrimo ir gyvenimo šalyje bei išsiuntimo iš jos 42 *septies* straipsnis, kuris tuo metu buvo suformuluotas taip:

„Ministras arba jo įgaliotas asmuo gali atsisakyti leisti atvykti Sąjungos piliečiui arba jo šeimos nariams arba panaikinti jų teisę gyventi šalyje, jeigu jis (-ie) pasinaudojo melaginga ar klaidinančia informacija arba padirbtais ar suklastotais dokumentais, arba jeigu buvo kitaip sukčiaujama ar naudojamos kitos neteisėtos priemonės, turėjusios lemiamą reikšmę pripažįstant šią teisę.“

Priešingai, nei nurodyta Direktyvos 2004/38/EB 35 straipsnyje, šiame tekste nebuvo numatyta atlikti išankstino proporcingumo patikrinimo.

Toks patikrinimas nustatytas tik 2016 m. gegužės 4 d. įstatymu <...> iš dalies pakeitus 1980 m. gruodžio 15 d. įstatymo 42 *septies* straipsnį:

„Ministras arba jo įgaliotas asmuo gali panaikinti Sąjungos piliečio arba jo šeimos nario teisę gyventi šalyje ir jį išsiųsti iš Belgijos Karalystės teritorijos, jeigu šis pasinaudojo melaginga ar klaidinančia informacija arba padirbtais ar suklastotais dokumentais, arba jeigu buvo kitaip sukčiaujama ar naudojamos kitos neteisėtos priemonės, prisidėjusios prie to, kad pripažinta teisė gyventi šalyje. (orig. p. 7)

Ketindamas priimti tokį sprendimą ministras arba jo įgaliotasis asmuo atsižvelgia į suinteresuotojo asmens gyvenimo Belgijos Karalystėje trukmę, jo amžių, sveikatos būklę, šeiminių ir ekonominių padėčių, socialinę ir kultūrinę integraciją Belgijos Karalystėje ir jo sąsajas su kilmės šalimi.“

Šiuo klausimu <...> aiškinamojoje dalyje teigiama, kad:

„<...> padarytais pakeitimais siekiama paaiškinti 1980 m. gruodžio 15 d. Įstatymo dėl atsisakymo leisti Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams atvykti į šalį ir joje gyventi ir jiems suteikto leidimo gyventi šalyje panaikinimo nuostatas, užtikrinant tinkamą Direktyvos 2004/38/EB perkėlimą.

Direktyvos 2004/38/EB 35 straipsnyje visiškai nereikalaujama, kad sukčiavimas būtų lemiamas veiksnys pripažįstant teisę gyventi šalyje. Tačiau reikia atsižvelgti į proporcingumo principą ir šios direktyvos 30 ir 31 straipsniuose numatytus procedūrinius saugiklius.

Todėl ministras arba jo įgaliotas asmuo turi atsižvelgti į suinteresuotojo asmens gyvenimo Belgijos Karalystėje trukmę, jo amžių, sveikatos būklę, šeiminių ir ekonominių padėčių, socialinę ir kultūrinę integraciją Belgijos Karalystėje bei jo sąsajas su savo kilmės šalimi.“

Todėl nėra rimtų abejonių, kad sprendimai panaikinti PN ir QO teisę gyventi šalyje buvo priimti remiantis netinkamu Direktyvos 2004/38/EB perkėlimu į nacionalinę teisę ir iš anksto neatlikus pagal šią direktyvą reikalaujamo proporcingumo patikrinimo, o šie sprendimai yra ginčijamo sprendimo pagrindas.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – Teisingumo Teismas) <...> nustatė valstybių atsakomybės už Sąjungos teisei prieštaraujančius nacionalinės teisės aktus principus. **(orig. p. 8)**

Savo 1991 m. lapkričio 19 d. Sprendime *Francovich ir kt.* (C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428) Teisingumo Teismas nurodė:

„31 Pirmiausia reikia priminti, kad EEB sutartis nustatė savą teisės sistemą, kuri integruota į valstybių narių teisės sistemą ir kurią privalo taikyti jų teismai. Šios teisės sistemos subjektai yra ne tik valstybės narės, bet ir jų nacionaliniai subjektai. Bendrijos teisė ne tik nustato pareigas privatiems asmenims, bet ir suteikia teises, kurios yra sudedamoji tų asmenų teisių ir pareigų visumos dalis. Šios teisės atsiranda ne tik tada, kai Sutartis aiškiai jas suteikia, bet ir dėl pareigų, kurias Sutartis aiškiai apibrėžtu būdu nustato ir privatiems asmenims, ir valstybėms narėms, ir Bendrijos institucijoms (žr. 1963 m. vasario 5 d. Sprendimą *Van Gend en Loos*, 26/62, Rink. p. 3; ir 1964 m. liepos 15 d. Sprendimą *Costa*, 6/64, Rink. p. 1141).

32 Be to, ne kartą buvo konstatuota, kad nacionaliniai teismai, įgalioti savo jurisdikcijos ribose taikyti Bendrijos teisės nuostatas, privalo užtikrinti visapusišią šių nuostatų veikimą ir apsaugoti teises, kurias jos suteikia privatiems asmenims (žr. 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal* 16 punktą, 106/77, Rink. p. 629; ir 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame* 19 punktą C 213/89, Rink. p. I 2433).

33 Visapusiškas Bendrijos normų veiksmingumas būtų pažeistas, o jų suteikiamų teisių apsauga susilpninta, jeigu privatūs asmenys negalėtų gauti

žalos atlyginimo, kai jų teisės pažeidžiamos dėl Bendrijos teisės pažeidimo, kuris priskiriamas valstybei narei.

34 Galimybė gauti žalos atlyginimą iš valstybės narės ypač reikalinga tada, kai, o taip yra ir šiuo atveju, visapusiškai Bendrijos taisyklių veikimas priklauso nuo tos valstybės veiksmų, ir todėl, neatlikus tokių veiksmų, privatus asmenys negali nacionaliniuose teismuose remtis teisėmis, kurias jiems pripažįsta Bendrijos teisė.

35 Iš to matyti, kad valstybės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą dėl Bendrijos teisės pažeidimų, priskiriamą valstybei, yra neatskiriama Sutarties sistemos dalis.

36 Valstybių narių pareiga atlyginti žalą taip pat grindžiama Sutarties 5 straipsniu, pagal kurį valstybės narės imasi visų atitinkamų bendrų ar specialiųjų priemonių, kad užtikrintų savo pareigų pagal Bendrijos teisę vykdymą. Viena iš tokių pareigų yra panaikinti neteisėtas Bendrijos teisės pažeidimo pasekmes (dėl analogiškų EAPB sutarties 86 straipsnio nuostatų žr. 1960 m. gruodžio 16 d. Sprendimą Humblet, 6/60, Rink. p. 1125). (orig. p. 9)

37. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Bendrijos teisė nustato principą, pagal kurį valstybės narės privalo atlyginti žalą, privačių asmenų patirtą dėl Bendrijos teisės pažeidimų, kurie joms priskiriami.“

Šie principai patvirtinti 1996 m. kovo 5 d. Sprendime *Brasserie du pêcheur ir Factortame* (C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79). Jame Teisingumo Teismas taip atsakė į prejudicinį klausimą:

„1. Principas, kad valstybės narės privalo atlyginti žalą, padarytą asmenims valstybėms priskirtiniais Bendrijos teisės pažeidimais, yra taikytinas ir tuo atveju, kai už konkretų pažeidimą atsakinga nacionalinė įstatymų leidžiamoji institucija.

2. Jeigu atsakomybė už valstybės narės padarytą Bendrijos teisės pažeidimą tenka nacionalinei įstatymų leidžiamajai institucijai toje srityje, kurioje jai suteiktai didelė veiksmų laisvė priimti teisės normas, žalą patyrę asmenys įgyja teisę gauti kompensaciją, kai yra pažeista Bendrijos teisės norma, suteikianti jiems teisių, kai pažeidimas yra pakankamai akivaizdus ir kai yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp šio pažeidimo ir asmenų patirtos žalos. Jeigu šios sąlygos yra įvykdytos, valstybė pagal vidaus teisės aktus dėl atsakomybės privalo atlyginti žalos padarinius, atsiradusius dėl jai priskirtino Bendrijos teisės pažeidimo. Tačiau taikytinų vidaus teisės aktų sąlygos neturi būti mažiau palankios nei tos, kurios yra susijusios su panašiais valstybės viduje pareiškiamais ieškiniais, arba taip suformuluotos, kad gauti kompensaciją praktiškai būtų neįmanoma arba labai sunku.

3. *Nacionalinis teismas, remdamasis taikoma vidaus teise, negali padaryti žalos atlyginimo priklausomo nuo atsakingos už pažeidimą valstybės institucijos tyčios ar neatsargumo, suprantamų plačiau už pakankamai akivaizdų Bendrijos teisės pažeidimą.*

4. *<...>[V]alstybių narių suteikiama kompensacija už žalą, padarytą asmenims dėl Bendrijos teisės pažeidimų, privalo atitikti patirtą žalą. Nesant atitinkamų Bendrijos nuostatų, kiekvienos valstybės narės vidaus teisės sistemoje turi būti nustatyti kompensacijos dydžio nustatymo kriterijai. Tačiau šie kriterijai neturi būti mažiau palankūs nei tie, kurie taikomi panašioms reikalavimams ar ieškiniams, pagrįstiems vidaus teise, ir neturi būti suformuluoti taip, kad gauti kompensaciją praktiškai būtų neįmanoma ar labai sunku. Nacionalinės teisės aktai, kurie apskritai leidžia suteikti kompensaciją tik už žalą, padarytą tam tikroms konkrečiai saugomoms individualioms vertybėms, neįskaitant asmenų negauto pelno, yra nesuderinami su Bendrijos teise. (orig. p. 10)*

Be to, turi būti įmanoma priteisti ypatingų nuostolių, kaip antai Anglijos teisėje numatyti baudiniai nuostoliai, atlyginimą pagal Bendrijos teise pagrįstus reikalavimus ar ieškinius, jei tokių nuostolių atlyginimas gali būti priteistas pagal panašius vidaus teise pagrįstus reikalavimus ar ieškinius.

5. *Valstybių narių pareiga atlyginti žalą, padarytą asmenims dėl toms valstybėms priskirtinų Bendrijos teisės pažeidimų, negali būti ribojama žala, patirta po pažeidimą konstatuojančio Teisingumo Teismo sprendimo paskelbimo.“*

Atsižvelgiant į tai, reikia Teisingumo Teismui pateikti šio sprendimo rezoliucinėje dalyje nurodytą klausimą:

<...> (orig. p. 11) <...>

(orig. p. 12) <...>

[laikinoji priemonė, kuria suteikiama socialinė parama, kol bus priimtas sprendimas dėl bylos esmės].

REMDAMASIS ŠIAIS MOTYVAIS,

TEISMAS,

<...>

taikdamas SESV 267 straipsnį, pateikia Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

– ar Bendrijos teisės normų visiško veiksmingumo ir jų apsaugos principas, apibrėžtas sprendimuose *Francovich* ir *Brasserie du pêcheur*, ir

Direktyva 2004/38/EB, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos tuo atveju, kai užsieniečio teisė gyventi šalyje panaikinama prieš tai neįvertinus proporcingumo, nes direktyva netinkamai perkelta į nacionalinę teisę, valstybė narė privalo pagal savo socialinės paramos sistemą užtikrinti pagrindinius, o ne tik medicininius suinteresuotojo asmens poreikius, kol bus priimtas sprendimas dėl to asmens gyvenimo šalyje laikantis Sąjungos teisės?

<...> (orig. p. 13) <...>

<...> [parašai]

DARBINIS VERTINIMAS